

KRISTIAN KOSONEN ILOMANTSIN VOITTO

BAZAR

KRISTIAN KOSONEN

**ILOMANTSIN
VOITTO**

BAZAR

© Kristian Kosonen ja Bazar Kustannus 2024

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-641-9

Taitto: Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

Veijolle

1

AUNUKSEN KARJALA HEINÄKUU 1944

Upuneet suomalaissotilaat kulkivat länttä kohti. Ruti-kuiva maantie pöllysi saappaiden alla ja harmaa tomu-verho leijui tien yllä sotilaiden kiusana. Hengittäminen kävi matkan ja väsymyksen karttuessa koko ajan vaikeammaksi. Jano oli kaikilla hirvittävä.

Kaksi kevyttä tykkiratsukkoa kiiruhti marssirivistön ohitse kohti länttä. Etummaisena kulkevan ratsukon ohjastaja piiskasi säälimättömästi hevostaan. Kiire näytti olevan kova, ja pöly maantiellä sakeni. Marssirivistöstä kuului raivokas huuto:

– Saatanan tykistön tunarit! Jumalauta...

Raju yskänpuuska lopetti miehen tunteenpurkauksen, ehkäpä aivan oikeutetusti. Eihän se tykkimiesten vika ollut, että he joutuivat kulkemaan tiellä ratsukkoineen melkoisessa kiireessä. Toiset marssivat sotilaat pitivät mölyt mahasaan. Kunhan jalka tässä liikkui, muulla ei ollut paskankaan väliä.

Keli oli pakahduttavan kuuma, sitä se oli ollut jo viikon päivät, eikä loppua helteelle tuntunut olevan luvassa. Aurinko porotti. Painostava, pölystä sakea ilma oli kuin jähmettynyt paikoilleen. Ajoittain marssijat nostivat katseensa

kirkkaansiniselle taivaalle ja toivoivat näkevänsä sadepilviä, mutta kerta kerran jälkeen he joutuivat pettymään, sillä taivaalla ei erottunut pilvenhattaraakaan.

Jotain hyvää sentään. Taivaalla ei näkynyt myöskään venäläisten maataistelukoneita. Ne kiusankappaleet olivat tarjonneet suomalaisjoukoille viime päivinä jo ihan riittävästi harmia ja tappioita. Saatanan haaskalinnut, saivatkin pysyä ikuisesti poissa.

Maantietä reunustivat laajat korpimetsät ja suot. Loivarinteisiä, vähäpuisia vaarojakin siinsi toisinaan maantietä ympäröivässä maastossa. Asutusta ja tiestöä oli hyvin harvassa mutta vesistöjä sitäkin enemmän.

Marssirivistö ei ollut pysynyt enää pitkään aikaan kunnolla kasassa. Etäisyydet etenkin yksiköiden välillä rakoilivat. Upseerit yrittivät pitää omat porukkansa edes jotenkin koossa, mutta vaikeaa se oli. Heikoimmat miehet jäivät auttamattomasti vauhdista, eikä apua ollut juuri tarjolla. Moraali ja asevelihenki olivat kovalla koetuksella. Onneksi matkaa ei käskyn mukaan ollut enää paljon jäljellä.

Sotilasjoukko oli kirjava kattaus suomalaisia miehiä, lapsenkasvoisista pojankoltiaisista harmaahapsisiin ikämiehiin. Pieni Suomi oli joutunut ottamaan tappioiden kasvaessa armeijansa riveihin kaikki, jotka pystyivät edes jotenkin pitelemään asetta käsissään. Surullista ja ehkä jopa epätoivoista, mutta vaihtoehtoja ei suurimman hädän hetkellä ollut.

Suomalaissoilaiden marssirivistö kuului 21. prikaatin ensimmäiseen pataljoonaan, joka oli käsketty Korkeavaaran tienristeyksen ja Megrijärven läheisyyteen reserviin. Äsken oli ohitettu Porajärven kylä, jonka länsipuolelle, puolustukselle suotuisalle vesistölinjalle prikaatin toinen ja kolmas pataljoona sekä rajajääkäripataljoona olivat asettuneet

puolustukseen. Neljäs pataljoona varmisti pohjoisessa Kuutamalahden suunnassa puolustuslinjan vasenta siipeä. Tänne vihollisen eteneminen oli pysäytettävä.

Prikaati oli ollut viime viikot kovilla. Käskyn mukaisen vetäytymisen alettua Karhumäestä kesäkuun lopussa prikaati oli kulkenut kuluttavissa olosuhteissa yli sadan kilometrin matkan. Välillä oli tapeltu venäläisten kanssa ankarasti ja tappioitakin oli kärsitty. Haavoittuneiden evakuointi oli ollut pitkien etäisyyksien takia vaikeaa. Muukaan huolto ei oikein toiminut, ja kaikesta tuntui olevan jatkuvasti pulaa.

Venäläisillä oli kiire. Karjalan kannaksella heidän suurhyökkäyksensä oli torjuttu ja Laatokan pohjoispuolellakin suomalaisten puolustus oli sitkistynyt huomattavasti. Nyt, täällä pohjoisen erämaissa, venäläiset löivät viimeisen korttinsa pöytään ja päättivät yrittää saarrostopuolustusta Ilo-mantsin kautta suomalaisten pääjoukkojen selustaan. Piskuinen Suomi oli saatava jollain keinoin polvilleen.

Sotamies Väinö Pukkila korjasi marssiessaan kiväärinsä hihnan asentoa olallaan. Sitten oli toisella kupeella roikkuvan leipälaukun vuoro, se ei tuntunut millään asettuvan askelten tahdissa kohdilleen vaan heilui ikävästi tämän tästä reiden päälle kiusaa tekemään. Reppua ei onneksi ollut, se oli jätetty huollon hoiviin marssille lähdetessä.

Pukkilan suu tuntui rutikuivalta. Huulet olivat rohtuneet ja poskipäitä kuumotti. Jalkaterät kiehuivat saappaiden sisällä. Hiki valui pääläelta niskaan ja pitkin selkää.

Puoliavoimet, pölystä, hiestä ja väsymyksestä kirvelevät silmät tuijottivat apaattisina edessä kulkevan miehen kesätakin selkämystä, joka oli kauttaaltaan tummunut hiestä. Itikka laskeutui Pukkilan ylähuulen päälle, hän puhalsi ötökän tiehensä ja kivahti:

– Perkeleen inisijä.

Pukkila kohensi lakkinsa asentoa ja pyyhkäisi hihallaan kasvojaan. Hyöty jäi vähäiseksi. Lakin alta valui hetkessä uudet hikinorot ruskettuneelle otsalle ja siitä silmien kiuksaksi. Pölykin tuntui kuin liimaantuneen hikiseen ihoon kiinni. Uusi hyttynen vinkui jo korvan juuressa.

– Jumalauta, Pukkila murahti. Hän huitaisi korvallistaan ja yritti sylkäistä sivulleen, mutta suusta irtosi yksi vaivainen pisara, joka sekini putosi hänen rinnuksilleen.

Pukkilan mitta alkoi olla täynnä. Väsytti ja janotti. Tupakantuska oli kova. On tämä yhtä perkelettä, hän ajatteli ja vilkaisi auringon suuntaan. Paista nyt sinäkin siellä, saatana.

Pukkila laski katseensa jälleen kohti edellään kulkevan miehen selkää ja tokaisi muille kovalla äänellä:

– Valloitusretket ovat ohi, pojat. Näillä seuduilla se äiti-Suomen vanha raja taisi kulkea.

Pukkila puhui totta. Suomen vanha raja todellakin kulki Korkeavaaran ja Megrijärven tienoilla. Kuolismaantie, jota he nyt kesällä 1944 kulkivat, oli ollut jo talvisodassa strategisesti hyvin tärkeä. Se vei Möhköön ja siitä Ilomantsiin, mistä haarautui teitä sisä-Suomeen.

Sotamies Väinö Pukkila oli puheensa pitänyt. Tämä keskimittainen, sitkeänoloinen, ristiverinen 24-vuotias nuorimies oli karkäs ja sanavalmis, vaikkakin vahva taipumus kyynisyyteen teki hänen puheistaan välillä kovinkin yksipuolisia. Kasvot olivat kuitenkin yhä poikamaisen pyöreät ja sileät, ja vihreiden silmien tuijotus kävi todellisesta sielunpeilistä, joka kertoi miehen tunnoista ja mietteistä enemmän kuin tuhat sanaa.

Pukkila oli kotoisin Helsingin maalaiskunnasta, missä hän oli toiminut ennen sotia lapionvarressa tienrakennus-

töissä. Älykäs Pukkila täytti sotilaana miehen mentävän aukon muttei paljon sen enempää. Vapaaehtoiseksi hän ei ilmoittautunut koskaan mihinkään. Sotiminen oli hänelle pakon sanelema asia, johon ei yltiöpäinen uhkarohkeus kuulunut. Kyllä elettävää elämää oli paljon jäljellä sodan jälkeenkin, hän järkeili eikä jättänyt sitä usein sanomatta ääneen.

Marssirivistön ohitse ratsasti valkoisella hevosellaan täyttä laukkaa vihattu pataljoonankomentaja majuri Karl Nyberg. Pukkila kuuli takaansa kiukkuista manaamista:

– Saatanan kenopää se jaksaa kirmata pollellaan päiväs-tä toiseen ristiin rastiin. Luulisi, että upseerismiehellä olisi parempaakin tekemistä kuin esitellä ratsastustaitojaan meille mosureille.

Arvio ei oikein pitänyt paikkaansa. Toki Nyberg oli yli-mielinen, arvonsa tunteva upseeri mutta samalla myös rohkea, osaava sotilas, joka ei jättänyt asioita puolitiehen. Hänen johdossaan ensimmäisestä pataljoonasta oli tullut prikaatin ehdoton selkäranka.

Samassa Porajärven suunnasta kuului kova pamaus. Pukkila vilkaisi olkansa ylitse ja meni mietteliääksi. Vieressä kä-veli korpraali Jouko Sahanen, joka kantoi Dektarjev-pika-kivääriä olallaan ja joka tuumi kovalla, möreällä äänellään:

– Taisi se hiton silta lentää taivaan tuuliin. Hyvä niin ja hatunnosto meitin pioneereille. Toivottavasti ryssä joutuu painamaan nyt vähän jarrua.

Pukkila kohensi jälleen kivääriä olallaan ja puisti pää-tään. Häntä ärsytti suunnattomasti Sahasen iänikuinen optimismi.

– Ja paskat. Ne kusipäät tulevat heittämillä salmen ylit-se. Niillä on pelit ja vehkeet sitä varten valmiina. Tai sitten ne pistävät meidät pihteihin.

Pukkila mulkaisi Sahasta, joka ei vastannut katseeseen. Kaksikko oli harvoin yhtä mieltä mistään asiasta, toistensa vastakohtia kun luonteiltaan olivat.

Noin puolta tuntia aiemmin ensimmäinen pataljoona oli ylittänyt Porajärven sillan, jonka länsipuolelle toinen pataljoona oli asettunut puolustukseen. Ensimmäisen pataljoonan miehet olivat olleet kovin tyytyväisiä, että heidät käskettiin länteen reserviin. Marssiminen oli paljon pienempi paha kuin luoti- ja kranaattisateessa kärvistely.

Kaksi tykkiratsukkoa rynnisti jälleen marssirivistön ohitse. Pukkila, jota ärsytti yhä Sahasen puheet, ei voinut olla sanomatta sarkastiseen sävyyn:

– Kyllä noillakin tuntuu kiire olevan. Minua ei haittaisi yhtään, jos ne ehtisivät välillä paukuttelemaan pyssyillään.

Takana kulkeva pitkänhuiskea ryhmänjohtaja, alikersantti Jussi Jäntti huokaisi syvään, laski molemmat kätensä rinnallaan poikittain roikkuvan konepistoolin päälle ja käski:

– Anna olla jo. Kyllä meidän tykistön pojat ovat hommansa hoitaneet. Ja vaikea sitä on ampua, jos ei ole millä paukutella.

Pukkila vilkaisi olkansa ylitse esimiestään, nolostui ja tukki viisaasti suunsa. Jäntti komensi harvoin ketään alaisiaan, mutta silloin kun hän teki niin, oli hyvä totella.

Jäntti oli kotoisin Kouvolan läheltä. 25-vuotias suutarinkisälli sai pelkällä rauhallisella olemuksellaan muiden joukkueen miesten ja jopa ylempien upseerien jakamattoman kunnioituksen. Sanainen arkku aukesi harvoin, mutta kun niin tapahtui, hän puhui pelkkää asiaa, eikä hän tehnyt itsestään koskaan suurta numeroa. Läpeensä kunnan mies ja kelpo sotilas, vaikkakin nuorten miesten joukossa hie-man eriskummallisena pidetty.

Matka jatkui. Porajärven suunnasta alkoi kuulua taukoamaton tykistön jyly. Marssivat sotilaat katsoivat vakavina toisiaan. Siellä vihollinen jo pehmitti suomalaispuolustusta. Milloin tulisi jälleen heidän vuoronsa? Varmasti pian.

Pataljoona pääsi Korkeavaaran tienristeykseen, mistä haarautui tie pohjoiseen Kuutamajärven suuntaan. Luoteessa, harvan kuusimetsikön takana näkyi vilaus suurehkosta Megrijärvestä. Se oli hyväksi heille: sitä kautta vihollinen ei pääsisi ainakaan koukkaamaan. Etelässä ja pohjoisessa asiat eivät olleetkaan yhtä hyvin, sillä molempiin suuntiin levisi loputtoman tuntuisesti korpimetsää, soita ja vähäpuisia vaaroja.

21. prikaatin suomalaissotilaat olivat Karhumäestä lähdettyään huomanneet, että myös venäläiset olivat oppineet yhtä sun toista liikkuvasta sodankäynnistä. Enää he eivät hakanneet päätään verille pelkillä suorilla rintamahyökkäyksillä vaan pyrkivät tarvittaessa koukkaamaan rintamalinjojen selustaan ja mahdollisesti motittamaan suomalaisjoukot pihteihinsä. Tämä piti suomalaiset jatkuvasti varpaillaan ja edellytti etenkin sivustojen varmistamista ja tarvittaessa voimakkaita vastaiskuja, jotka eivät olleet näissä loputtomissa korpimaastoissa vähillä reserveillä lainkaan helppoja toteuttaa. Pari kertaa oli ollut jo hyvin hilkulla, että koko prikaati olisi joutunut mottiin.

Tienristeyksessä oli täysi kuhina päällä. Käskeyjä kajahdelti. Viestimiehet nostelivat hevuskärryistä jo varusteitaan. Tienristeys täytyi saada nopeasti tyhjäksi.

Rättiväsyneet jalkaväensotilaat levittäytyivät komppanioittain risteystä ympäröiviin metsiin. Sotilaiden suureksi yllätykseksi huoltokin oli tullut paikalle. Sen huomattuaan miehet lähtivät välittömästi hakemaan reppujaan.

Tunnelma rivimiesten keskuudessa muuttui hetkessä vähän paremmaksi. Miesjoukosta kuului iloisia hihkaisuja ja keskustelujakin virisi pitkästä aikaa ilmoille. Vettä, he saivat vihdoin vettä ja ehkä jopa syödäkseen. Armeija marssi vatsallaan.

Majuri Nyberg seiso i ryhdikkäästi jalat harallaan tienristeyksen reunassa ja napsutteli ratsupiiskallaan oikean ratsastussaappaansa vartta. Toinen käsi lepäsi nahkaisen, hyvin hoidetun pistoolikotelon päällä. Urheilullisen, hieman yli 40-vuotiaan pataljoonankomentajan komeilla, ruskettu-neilla kasvoilla ei näkynyt väsymystä, vain aimo annos päättäväisyyttä ja kosolti kiukkua.

Nybergin edessä seiso i rivissä pataljoonan kolme komppanianpäällikköä, viestivänrikki ja tulenjohdon luutnantti. Alempiarvoisten upseerien ilmeet olivat haudanvakavat. Jokainen heistä väisteli Nybergin tuimaa tuijotusta. Käskynjako, joka ei ollut Nybergin johdolla koskaan miikään miellyttävä kokemus, oli juuri alkamassa.

– Hyvät herrat, Nyberg aloitti ja röyhisti rintaansa kuin riikinkukko.

Ensimmäisen komppanian päällikkö, hentorakenteinen luutnantti Ilpo Hutri nosti ainoana uupuneen katseen kohti komentajaansa. Nyberg piti lyhyen tauon, kunnes jatkoi ratsupiiskallaan osoitellen:

– Hieman reippautta ja esimerkkiä, jos saan pyytää, hyvät herrat. Vaikka olosuhteet ovat kovat ja olette varmasti väsyneitä, haluan muistuttaa, että olette yhä Suomen armeijan upseereita ettekä mitään pahaisia koulupoikia, jotka käyttäytyvät vallattomasti ja pukeutuvat miten sattuu.

Nyberg puhui moitteetonta suomea, vain pieni vivahde äänenpainoissa paljasti, että hänen äidinkiелensä oli ruotsi.

Majuri Nyberg oli aina ihannoinut suuresti saksalaista sotilasmentaliteettia, jossa korostuivat kuri ja sotilaallisuus. Saatuaan ensimmäisen pataljoonan aikoinaan komentoonsa hän oli yrittänyt alusta saakka luoda yksikköönsä saksalais-ta sotilashenkeä, mutta yritys oli hänen suureksi pettymykseksen karautanut jo alkumetreillä karille. Suomalainen sotilas osasi taistella, mutta turhanpäiväinen äkseeraaminen ja kantapäiden kalistelu eivät tavalliselta jermulta eten-kään rintamaolosuhteissa luonnistuneet.

Rivissä seisova Hutri nieleskeli, aataminomena liikehti edestakaisin ohuessa hikisessä kaulassa. Hän joutui tekemään kaikkensa, ettei olisi näyttänyt todellisia tuntojaan. Mene jo asiaan ja lopeta tuo iänikuinen paskanjauhaminen, hän ajatteli ja alkoi tuijottaa sangattomien silmälasiansa läpi esimiehen takana näkyvää korpimetsää. Armeijan hierarkia ja käytännöt olivat Hutrin kaltaiselle akateemiselle taiteilijasielulle ja humanistille välillä hyvin vastenmielisiä.

Sekin, että Nyberg halusi pitää käskynjaon tässä tien-risteyksessä, koko muun pataljoonan silmien alla, korpesi Hutria melkoisesti. Aivan hyvin he olisivat voineet käydä asiat läpi viereisessä metsikössä. Typerää ja turhaa, Hutri mietti ja ojensi hiukan ryhtiään.

– Kyllästytkö teitä, luutnantti Hutri? Nyberg kysyi äkkiä ja alkoi jälleen naputella ratsupiiskallaan saappaanvarrtta.

Nybergin katse kiersi Hutrin sotisovassa, joka oli upseerin-suikkaa myöten resuinen ja likainen. Kaksi ylintä kesätakin nappia olivat auki. Ennenkuulumatonta tulla käskynjakoon tuollaisena, Nyberg ajatteli. Häntä ärsyttivät Hutrin profes-sorimaiset silmälasit ja mitättömän kokoinen leuka, jossa törörotti muutama säälittävä parranhaiven. Sotilaallisuutta tai miehekkyyttä ei näkynyt tuossa edessä seisovassa luut-nantissa hiukkaakaan.

Nyberg oli itse heti ratsunsa selästä laskeuduttuaan siisti-
nyt perusteellisesti ulkoasunsa ja uhrannut kenttäpullostaan
kallisarvoista vettä kasvojensa pesuun. Partakin olisi pitä-
nyt ajaa, jos siihen olisi ollut aikaa. Nybergin turhamaisuus
oli todellakin juurtunut syvälle.

Kaksikko oli aiemmin ottanut lukemattomia kertoja yh-
teen. Molemmat olivat erinomaisia sotilaita ja erittäin älyk-
käitä, mutta siihen yhteiset piirteet jäivätkin. Ilman sotaa he
olisivat varmasti kiertäneet toisensa kaukaa.

– Ette tietenkään, herra majuri, Hutri vastasi ja teki
laiskanletkeän asennon. Hiki helmeili otsalla. Siniset silmät
tuijottivat yhä Nybergin ohi.

Nyberg nieli kiukkunsa. Jopa hän ymmärsi, ettei nyt
ollut aikaa eikä hyödyttänyt alkaa enempää äkseeraamaan.
Hän veti syvään henkeä ja meni itse asiaan:

– Hyvät herrat, vaikka olemme prikaatin reservi, mei-
dän pitää välittömästi varmistaa tie ja risteys sekä etelään
että pohjoiseen, sillä jos vanhat merkit pitävät paikkaansa,
venäläiset yrittävät aivan varmasti koukata jommasta-
kummasta suunnasta tai ehkä jopa molemmista tänne
meidän rintamalinjan selustaan.

Nyberg keskittyi nyt pelkästään sodankäyntiin. Hutri oli
hänen kanssaan samalla kannalla ja käänsi vihdoinkin kat-
seensa suoraan Nybergiä kohti.

– Mitkä ovat käskynne, herra majuri?

– Hutri, te hoidatte varmistuspartiot etelään ja pohjoiseen.
Jos vastaanne tulee ryssiä, ette ala niiden kanssa kahakoi-
maan vaan palaatte välittömästi tänne. Iskemme ne pirulaiset
vastaiskulla pataljoonan ja tykistön voimin takaisin metsään.

– Miten pitkälle menemme? Hutri kysyi.

Asiat täytyi saada nopeasti kuntoon. Venäläiset yrittäisi-
vät varmasti jostain suunnasta vahvoin joukoin koukkausta

eikä ensimmäisellä pataljoonalla ollut sen takia varaa jäädä risteyksen ympäristöön nauttimaan pelkästään kauniista kesäpäivästä ja huollon tarjoamista antimista.

– Ei ihan Moskovaan saakka mutta niin pitkälle kuin on tarpeen, Nyberg vastasi jämäkästi. Ripaus huumoria oli hänen kohdallaan harvinaista.

Miehet katsoivat tovin tutkivasti toisiaan. Sitten Nyberg jatkoi lähes miellyttävällä äänellä:

– Luotan teihin, luutnantti Hutri.

Niinhän se meni. Vaikka kaksikon välinen kiulu oli syvä, he kunnioittivat silti toisiaan sotilaina. Juuri siksi Nyberg antoikin Hutrin johtamalle ensimmäiselle komppanialle lähes aina kaikkein tärkeimmät ja vaikeimmat tehtävät.

Vihdoin Nyberg kääntyi myös muiden upseerien puoleen. Käskyt ja kysymykset lähtivät kuin konekivääristä. Huumoria ei ollut enää luvassa.

Vastaukset jäivät lyhyiksi. Viestivänrikki ja tulenjohton luutnantti, jotka molemmat olivat ammattimiehiä alallaan, saivat Nybergiltä eniten huomiota osakseen. Tykistön tuelle olisi varmasti pian käyttöä, mikä edellytti toimivia viestiyhteyksiä.

Sitten Nyberg kaivoi kartan karttalaukustaan ja viittasi upseerit käymään puoliympyrään ympärilleen. Hyvin hoidettu etusormi kiersi karttalehdellä. Käskyjä sateli. Lopuksi Nyberg kääntyi Hutrin puoleen ja näytti kartalta, minne saakka partioiden täytyi tiedustella. Äskeinen epämääräinen viittaus ja ripaus huumoria olivat olleet siis vain sanahelinää. Sitä Hutri oli vähän sisimmässään ihmetellytkin, sillä kertaakaan Nyberg ei ollut jättänyt käskyjään noin epämääräisesti tulkittaviksi.

– Vesistöjen väliset kannakset ovat kaikkein kriittisimpiä, Hutri. Niiden kautta venäläiset varmasti yrittävät tulla

tänne selustaamme, Nyberg korosti ja naputteli etusormellaan merkitsevästi karttialehteä.

Hutri nyökkäsi pari kertaa hyväksyvästi. Hänen ilmeensä oli vakava.

Käskynjako alkoi tulla päätökseensä. Upseerit palasivat riviin. Nyberg piti taukoa, hän huitaisi ratsupiiskallaan paarman kimpusta. Katse kiersi jokaisessa hänen edessään seisovassa upseerissa erikseen. Vain Hutri ja tulenjohdon luutnantti vastasivat tuimaan tuijotukseen. Nyberg korjasi suureleisesti suikkansa asentoa ja jatkoi:

– Hyvät herrat, minun ei varmaan tarvitse korostaa, kuinka tärkeä tämä Kuolismaantie on joukoillemme. Jos venäläiset pääsevät sitä pitkin marssimaan suoraan Mõhköön ja sitä kautta Ilomantsiin, on etelässä olevien pääjoukkojemme selusta uhattuna ja sitä myöten myös Suomen itsenäisyys. Toivon, että te jokainen ymmärrätte nämä tosiasiat. Loputtomiin emme voi perääntyä, vaan vihollisen eteneminen täytyy ehdottomasti nyt pysäyttää.

Hutri nyökkäsi, muut seisoivat haudanvakavin ilmein kuin patsaat paikoillaan. Sanat olivat menneet täydellisesti perille, vaikkei puheiden sisällössä ollut mitään uutta. Jokainen suomalaissotilas tiesi, ettei perääntyminen voinut jatkua loputtomiin.

– Voitte poistua, Nyberg käski. Sitten hän kääntyi ympäri, viittoi lähellä seisovan korpraalin luokseen ja komensi tätä ratsupiiskallaan metsän suuntaan samalla osoitellen:

– Hakekaa hevoseni, korpraali.

– Kyllä, herra majuri, korpraali karjaisi tarpeettoman lujaa ja lähti täyttämään tehtävänsä.

Hutria lukuun ottamatta kaikki upseerit lähtivät kiireen vilkkaa paikalta. Hän kaivoi rintataskustaan savukeaskin ja pani verkkaisin liikkein tupakaksi. Auringon säteiden

häikäisemä katse pysyi koko ajan Nybergin loittonevassa selässä. Hiki valui vuolaana, ja Hutri pyyhkäisi hihalla otsansa kuivaksi.

Sillä hetkellä Hutri ei oikein tiennyt, mitä olisi ajatellut esimiehestään. Pelkkää ristiriitaa. Hän otti vielä pari henkosta ennen kuin tumppasi puoliksi poltetun savukkeen saappaansa alle. Sitten hän alkoi puhdistaa silmälasejaan takinhelmaansa ja ajatella tulevia velvollisuuksiaan. Väsyneille kasvoille levisi huoli.

Sotamies Pukkila pudotti kiväärinsä reppunsa päälle, istui alas ja nojautui vajaan metrin korkuista kiveä vasten. Tienristeys oli vain puolikkaan kivenheiton päässä, jos sitäkään. Ojan penkalla kasvavan ikivanhan suuren kuusen oksat tarjosivat hiessä kylpevälle soturille suojaa auringon paah-teelta. Lepohetki tuli todellakin tarpeeseen.

Pukkila otti pitkän huikan juuri täytetystä kenttäpullostaan ja riisui lakin päästään. Vaaniva katse seurasi samalla upseerien käskynjaon jälkimaininkeja. Puhetta ei kuulunut, joten Pukkila terästi kuuloaan. Ei auttanut, pettymys levisi poikamaisille kasvoille. Hän olisi halunnut ehdottomasti tietää, mitä heille oli seuraavaksi luvassa. Aivan varmasti jotain paskamaista.

Upseerit menivät menojaan, ja lopulta myös Pukkilan komppanianpäällikkö luutnantti Hutri. Pukkila laski kenttäpullonsa pystyyn reitensä viereen, hinkkasi takkuista hiuskuontaloaan ja tuhahti itsekseen:

– Kusipäät.

Porajärven suunnasta kuulunut tykinjyly sai kylmät väreet tanssimaan Pukkilan selkäpiissä. Sekin vielä. Lepohetki oli pilalla.

– Saatana, Pukkila murahti.

Hän kaivoi housuntaskustaan näkkileivän palan ja alkoi järsiä sitä keltaisilla hampaillaan. Ilme kävi rouskutuksen tahdissa sysimustaksi.

Myös muita ryhmän miehiä alkoi saapua Pukkilan ympärille. Kukin otti sammalpeitteisestä maastosta paikkansa. Niin kuin aina näiden taukojen aikana, ryhmänjohtaja, alikersantti Jäntti meni hieman muista sivulle. Hän viihtyi omissa oloissaan.

Pukkila nielaisi viimeisen palan näkkileivästään ja hieroi leukaansa. Parransänki rahisi. Mielessä myrskysi. Hän alkoi vilkuilla kulmiensa alta aseveljiään. Katse pysyi pisimpään Jäntissä, joka oli kuin itse tyyneys reppu yläselkensä alla maatessaan ja kenttäpullostaan hörppien. Huono tuuli syveni, kun Pukkila alkoi tuntea kaiken kukkuraksi myös kateutta.

– Mitä mökötät, Pukkilan ämmän poika?

Muutaman metrin päässä kyljellään retkotti pienikokoinen korpraali Sahanen, joka virnisteli hyväntuulisesti ase-toverinsa suuntaan.

– Haista vittu, Jokke, en jaksa nyt kuunnella paskanjauhantaasi, Pukkila ärähti. – Kiusaa noita uusia heppuja joutessasi. Niille luulisi jopa sinun tyyppisen aloittelevan poskisolistin pärjäävän.

Sahanen päästi ilmoille kunnan röhönaurun mutta jätti Pukkilan ja täydennysmiehet rauhaan. Olihan tässä parempaakin tekemistä, kun oli pitkästä aikaa syötävää ja juotavaa. Suurieleisesti liikehtien hän kääntyi selälleen ja päästi ilmoille kunnan pierun. Rokonarpisille, riutuneen näköisille kasvoille levisi mairea hymy. Sahanen asetteli repun takaraivonsa alle ja otti ensimmäisen kunnan haukun näkkileivästään. Dektarjev-pikakivääri lepäsi kuin paraskin perintökalu poikittain hänen reisiensä päällä.

UHKAROHKEA SUUNNITELMA

Heinäkuinen päivä on pölystä sakea. Jo viikoksi paikoilleen jähmettynyt helle liimaa paidat suomalaissotilaiden selkiin, usuttaa kimppuun paarmat ja muut verenimijät. Idästä kantautuu korviin vihollisen tykistön ryske.

Alikersantti Jäntin ryhmässä on jäljellä enää kolme konkaria. Täydennysmiehiksi on saatu finninaamainen nuorukainen ja huonokuntoinen ikämies. Kohta oltaiiin taas kovilla. Mannerheimin käskystä on alkamassa riskialtis vastahyökkäys Ilomantsin haastavassa maastossa, jossa uupuneet sotilaat saavat avukseen vain sitkeän suomenhevosen.

Kristian Kosonen kuvaa kahdeksannessa sotaromaanissaan intensiivisen läheltä sotilaiden elämää kesän 1944 taisteluissa, joissa suomalaisjoukot onnistuvat lopulta motittamaan puna-armeijan ja samalla kääntämään koko jatkosodan kulun.

9 789523 766419

84.2 • ISBN 978-952-376-641-9

www.bazarkustannus.fi

Kannen suunnittelu Mika Tuominen

Kannen kuvat SA-kuva, Mika Tuominen

BAZAR